

BIJLAGE 1: COMPETENTIESET VOOR HET VERSTREKKEN VAN CSRD-ASSURANCE

Op basis van uitvraag bij experts en leden uit de praktijk is gekomen tot onderstaande competentieset. Doel van de competentieset is de beroepscompetenties te beschrijven waaraan een vakvolwassen en certificeringsbevoegd accountant dient te voldoen om CSRD-assurance te kunnen verstrekken. De competentieset is bedoeld als middel om de permanente educatie verder vorm te geven voor de accountant die vakbekwaamheid en deskundigheid voor CSRD-assurance wil bereiken. Het is aan de accountant om op basis van professionele oordeelsvorming te bepalen of voldoende competenties zijn verkregen om zichzelf vakbekwaam en deskundig te achten om de zelfstandige verantwoordelijkheid te kunnen dragen voor het verstrekken van CSRD-assurance. De set is nadrukkelijk geen checklist, het is richtinggevend voor de ontwikkeling van de vakbekwaamheid van accountants die CSRD-assurance verstrekken.

Competentieset voor het verstrekken van CSRD-assurance	
Basisvoorwaarden	Deze competentieset geldt voor accountants die CSRD-assurance willen verstrekken en voldoen aan de vereisten tot inschrijving in het accountantsregister of zijn ingeschreven in het accountantsregister voor 1 januari 2026 als AA of RA met certificeringsbevoegdheid.
CSRD competenties – Kennis	<p><i>Algemene duurzaamheidskennis (begrijpen)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Duurzame langetermijn waardecreatie⁹ • Duurzaamheidsontwikkelingen op de drie deelgebieden van ESG • Inzicht in belangrijke financiële en niet-financiële risico's en kansen als gevolg van duurzaamheid • Internationale doelstellingen ten aanzien van duurzaamheid, zoals de EU Green Deal en UN Sustainable Development Goals <p><i>Wet- en regelgeving verslaggeving (lezen en begrijpen)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • In de Nederlandse wet opgenomen implementatie van de <i>Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)</i>. Dit bestaat uit de aanpassingen van de Wet toezicht accountantsorganisaties, de Wet op het financieel toezicht, de Wet op het accountantsberoep, artikel 2:391a van Titel 9 BW 2, zoals opgenomen in de Wet implementatie richtlijn duurzaamheidsrapportering en het Implementatiebesluit richtlijn duurzaamheidsrapportering¹⁰. • European Sustainability Reporting Standards (ESRS) • ESRS for listed small- and medium-sized entities (ESRS LSME en ESRS VSME)

⁹ In de Nederlandse Corporate Governance Code 2022 staat vermeld dat het bestuur verantwoordelijk is voor het op duurzame wijze creëren van waarde op de lange termijn, waarbij rekening wordt gehouden met de effecten van het handelen van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming op mens en milieu. Dit betekent daarom dat de accountant een algemeen inzicht dient te hebben van het begrip duurzame lange termijn waardecreatie, duurzaamheid en de vraagstukken en ontwikkelingen op duurzaamheid die relevant zijn voor organisaties vanuit (financiële) risico's of kansen voor de organisatie of waarbij organisaties impact hebben op duurzaamheid.

¹⁰ Deze wetswijzigingen zijn nog in concept, er moet nog besluitvorming over plaatsvinden. Ook moeten er nog aanvullende aanpassingen worden gedaan in (onder meer) het Besluit toezicht accountantsorganisaties.

	<p><i>In ESRS geïncorporeerde wet- en regelgeving, richtlijnen en protocollen (kennis nemen van)</i></p> <ul style="list-style-type: none">• Sustainable Finance Disclosure Regulation (lezen en begrijpen indien relevant voor assurance-object (financiële sector))• EU Taxonomy (delegated acts)• UN Guiding principles for business and human rights (UNGP)• Greenhouse Gas Protocol (GHG protocol)• Corporate Sustainability Due Diligence Directive (in concept) <p><i>Wet- en regelgeving CSRD-assurance (lezen, begrijpen en toepassen)¹¹</i></p> <ul style="list-style-type: none">• Standaard 3810N Assurance-opdrachten inzake duurzaamheidsverslaggeving• Standaard 3410 Assurance-opdrachten betreffende emissieverslagen• Standaard 3000A Assurance-opdrachten anders dan opdrachten tot controle of beoordeling van historische financiële informatie (attest of directe opdrachten) als de basis standaard voor Standaard 3810N• Standaard 3950N assurance-opdrachten inzake het voldoen aan de criteria voor het opstellen van een digitaal verantwoordingsdocument <p><i>Aanvullende verslaggevingsstelsels die relevant kunnen zijn als een assurance client ook rapporteert op basis van deze standaarden (lezen, begrijpen en toepassen voorzover van toepassing)</i></p> <ul style="list-style-type: none">• International Sustainability Standards (IFRS-S)• Sustainability Reporting Standards van het Global Reporting Initiative (GRI Standards)• SEC Climate related disclosures• TCFD Recommendations on climate-related financial disclosures• TNFD Recommendations on nature-related financial disclosures• Integrated Reporting <IR> Framework van de IIRC• SASB Standards <p><i>Internationale gedragsregels (vrijwillig kennis nemen van)</i></p> <ul style="list-style-type: none">• OECD Guidelines for multinational enterprises (OESO Richtlijnen voor multinationale ondernemingen)• UN Global Compact• ILO Labour Standards
--	--

¹¹ De Standaarden maken onderdeel uit van de algemene competentieset van in het accountantsregister ingeschreven accountants. Gezien hun belang zijn ze hier nogmaals benadrukt.

	<p><i>Internationale assurance standaarden voor assurance bij duurzaamheidsinformatie (vrijwillig kennis nemen van)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ISSA 5000 General requirements for sustainability assurance engagements (in ontwikkeling, kennis van deze standaard wordt mogelijk op termijn noodzakelijk indien EU de definitieve assurance standaard zal verplichten) Extended external reporting guidance van de IAASB (zolang ISSA 5000 nog niet gereed is)
<p>CSRD competenties - Vaardigheden</p>	<p><i>Verwerven van inzicht in de administratieve organisatie en interne beheersing duurzaamheidsverslaggeving (toepassen)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Inzicht in de wijze waarop de administratieve organisatie en interne beheersing rondom duurzaamheidsrapportering kan verschillen van dan die rondom financiële verslaggeving en beheersing, en de impact daarvan bepalen op het assurance-object en de assurance werkzaamheden. Verwerven van inzicht in de wijze waarop de organisatie op basis van de materialiteitsanalyse is gekomen tot de selectie van onderwerpen waarover in de duurzaamheidsinformatie gerapporteerd wordt. In staat zijn om het begrip van dubbele materialiteit te begrijpen en kritisch te beoordelen/controleren op basis van de duurzaamheidsontwikkelingen op de drie deelgebieden van ESG, sector kennis en stakeholderbetrokkenheid en stakeholderanalyse (verslaggevingsmaterialiteit). Verwerven van inzicht in hoe de waardeketen (value chain) van organisaties is vormgegeven, welke significante risico's kunnen worden onderkend op negatieve impacts of financiële risico's en kansen, beoordelen/controleren van de wijze waarop de waardeketen in de verslaggeving dient te worden opgenomen (ketenverantwoordelijkheid) Verwerven van inzicht in de door de organisatie ingerichte gepaste zorgvuldigheidsprincipes (due diligence) Verwerven van inzicht in de administratieve organisatie en interne beheersing rondom materiële duurzaamheidsonderwerpen, met aandacht voor de processen van datacollectie, dataregistratie en databetrouwbaarheid, intern en bij derde partijen, en de IT-component. <p><i>Risico-analyse (toepassen)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Inzicht in en benoemen van belangrijke risico's op mogelijke afwijkingen in de duurzaamheidsrapportering (redelijke mate van zekerheid) of het identificeren van gebieden waar een risico op een afwijking in de duurzaamheidsrapportering zich mogelijk kan voordoen (beperkte mate van zekerheid) en de gevolgen ervan bepalen voor de assurance-aanpak Inzicht in mogelijkheden voor fraude in duurzaamheidsverslaggeving en uitvoeren van een risico-analyse gericht op het identificeren van mogelijke frauderisicofactoren ten aanzien van de duurzaamheidsverslaggeving.-Afwegen van de aanwezige competenties en deskundigheid van het assurance team om te kunnen bepalen welke deskundigheid aanvullend ingeschakeld moet worden (intern of extern) Inschatten van de risico's op mogelijke afwijkingen in de duurzaamheidsrapportering gekoppeld aan de assurance van data afkomstig van derde partijen uit de waardeketen of opgesteld middels proxy data (schattingen) en het formuleren van gerichte werkzaamheden om deze risico's te mitigeren. <p><i>Assurance materialiteit (toepassen)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Bepalen van de kwalitatieve en kwantitatieve assurance materialiteit per duurzaamheidsonderwerp

	<p><i>Assurance werkzaamheden (toepassen)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Toepassen van de methodieken gebruikt voor de beoordeling/controler van de geselecteerde onderwerpen op basis van de materialiteitsanalyse, zoals peer review, media search, interne analyse (verslaggevingsmaterialiteit). • Begrip van connectiviteit tussen jaarrekening en duurzaamheidsrapportage. • De aard, timing en omvang van assurance werkzaamheden kunnen bepalen om tot een zinvol niveau van zekerheid te komen bij beperkte mate van zekerheid • Beoordelen/controleren van toekomstgerichte informatie, bv. gericht op beoordelen/controleren van transitieplannen en beoordeling van de financiële risico's en kansen van duurzaamheidsonderwerpen. • Het beoordelen/controleren van de (gebruikte schattingen voor) data uit de waardeketen • Beoordelen/controleren van kwalitatieve toelichtingen in de duurzaamheidsverslaggeving • Beoordelen/controleren van de balans van een bestuursverslag, evenwichtige verslaggeving kunnen opstellen • Uitvoeren van productielocaties, site visits / locatiebezoeken, gericht op het detecteren van ontbrekende rapportage-elementen, en het voorkomen en de volledigheid van gerapporteerde informatie vast te stellen. • Kennis van methodieken om geregistreerde informatie op betrouwbaarheid te beoordelen/controleren, zoals bv. kalibratie van instrumenten. • Beoordelen/controleren van de digitale markering van duurzaamheidsverslaggeving. • Evaluatie van het totaalbeeld van de duurzaamheidsverslaggeving. <p><i>Evaluatie van assurance werkzaamheden (toepassen)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Evalueren van de inzet van deskundigen • Evalueren van geconstateerde fouten en onzekerheden op basis van de bepaalde materialiteit, en de gevolgen daarvan bepalen voor de assurance conclusie • Het vormen van de assurance conclusie, waaronder assurance conclusies met beperking, afkeurend of met oordeelonthouding • Communicatie in het assurance rapport over werkzaamheden en uitkomst van de werkzaamheden
<p>CSRD competenties - Attitude</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lef om onzekerheden het hoofd te bieden die ontstaan door een nieuw vakgebied waarin de verslaggevingsregels nog in ontwikkeling zijn en er daardoor getoetst wordt aan een norm die minder eenduidig is dan de huidige norm bij financiële verslaggeving. • Omgaan met een nieuwe gebruikersgroep: discussies met en werkzaamheden voor andere typen stakeholders zoals NGO's • Onafhankelijkheid waarborgen (en ViO¹² toepassen) in de relatie tussen CSRD-assurance werkzaamheden en de ondersteuning van de organisatie bij implementatie van CSRD-verslaggeving

¹² ViO is de afkorting voor de Verordening inzake onafhankelijkheid accountants bij assurance-opdrachten.

Basiscompetenties van de accountant noodzakelijk voor het verstrekken van CSRD-assurance	
Toelichting basiscompetenties	Accountants die voldoen aan de vereisten tot inschrijving in het accountantsregister of zijn ingeschreven in het accountantsregister voor 1 januari 2026 als AA of RA met certificeringsbevoegdheid zijn in het bezit van de competenties zoals beschreven door de Commissie Eindtermen Accountantsopleiding in de Eindtermen (cea.nl) . Deze competenties zijn in dit document aangeduid als basiscompetenties. Een groot deel van deze basiscompetenties zijn noodzakelijk om assurance te kunnen verstrekken, waaronder CSRD-assurance.
Basiscompetenties – Kennis	<p><i>Wet- en regelgeving – controlestandaarden</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NV COS) in het algemeen en in het bijzonder Standaard 3000A: Assurance opdrachten anders dan opdrachten tot controle of beoordeling van historische financiële informatie en Standaard 3810N Assurance-opdrachten inzake duurzaamheidsverslaggeving
Basiscompetenties – Vaardigheden	<p>De accountantsopleiding met oriëntatie 'Assurance' geeft een belangrijke basis om assurance te kunnen geven op het gebied van financiële en niet-financiële informatie. Meer specifiek dient een accountant die CSRD-assurance verstrekt kennis te hebben opgedaan op de volgende vakgebieden;</p> <ul style="list-style-type: none"> Audit & Assurance Financial Accounting Internal Control & Accounting Information Systems Management, Accounting & Control Strategie, Leiderschap en Organisatie Economie Gedrag, Ethiek en Besluitvorming Recht Statistiek <p><i>Audit & Assurance</i></p> <p>Naast toepassing van relevante wet- en regelgeving is 'morele oordeelsvorming' en het betrekken van het publieke belang relevant in de overwegingen en besluitvorming. Dit vraagt zowel de noodzaak om ethische vraagstukken en dilemma's gemotiveerd op te lossen, als de eis om professioneel-kritisch op te treden.</p>

Rekening houdend met de verwachtingen van opdrachtgevers en het publiek belang komen tot een bij de aard en omvang van de organisatie passende audit aanpak of assurance aanpak gericht op het verkrijgen van voldoende bewijs om te komen tot een oordeel met redelijke mate van zekerheid of een conclusie met beperkte mate van zekerheid.

Financial Accounting

Dit kernvakgebied is vooral gericht op de externe financiële informatieverzorging en daarnaast op de informatieverzorging in het bestuursverslag en/of het geïntegreerde verslag, onder andere door middel van niet-financiële prestatie maatstaven. Dit vraagt kennis en inzicht in de functies van externe verslaggeving in het maatschappelijk verkeer, de oordeelsvorming van stakeholders, het institutionele kader, de uitgangspunten die aan de jaarrekening ten grondslag liggen, de relevante waardebegrippen en het jaarrekeningenbeleid en de jaarrekeninganalyse.

Internal Control & Accounting Information Systems

Dit vakgebied omvat de volgende bouwstenen: risicoanalyse, informatiebehoefte en -analyse, inrichten processen, inrichten controls, inrichten systemen en IT. De accountant is daarmee in staat om te komen tot een risico-georiënteerde aanpak om een systeem van interne beheersing in te richten en te evalueren. Daarbij ook rekening houdend met de informele beheersingsmechanismen (soft controls). Ook heeft de accountant kennis van de algemene IT-omgeving, geautomatiseerde gegevensverwerking waaronder dataregistratie en -verwerking, en geautomatiseerd ingerichte interne beheersingsmaatregelen

Management Accounting & Control

Waar Management accounting de patronen beschrijft waarlangs beslissingscalculaties worden vormgegeven, beschrijft Management control de patronen op basis waarvan wordt toegezien op de uitvoering van managementbeslissingen. De functionaris dient in staat te zijn een systeem van Management Accounting & Control te beoordelen op het functioneren waarbij eveneens de relatie wordt gelegd met strategie, financiële en niet financiële accountingmaatstaven, identificatie van kostenobjecten en toepassing van kostenmodellen, prestatie meting en budgettering.

Strategie, Leiderschap en Organisatie

Met de kennis en inzichten vanuit dit vakgebied is de functionaris in staat situaties te onderkennen waarin strategie, leiderschap of de organisatie van een onderneming zodanige tekortkomingen bevat, dat het risico bestaat dat de ondernemingsdoelstellingen niet worden gerealiseerd.

Dit vraagt kennis van de economische organisatietheorie, conventionele organisatievormen en nieuwe organisatievormen om zich een oordeel te vormen of het ontwerp en de uitvoering van de interne en externe organisatie van de onderneming effectief en efficiënt zijn.

Dit betekent het signaleren van dergelijke tekortkomingen, rapporteren aan bestuur en toezichthoudend orgaan en te adviseren over nodige aanpassingen in strategie, leiderschap of organisatie, inclusief de corporate governance.

Economie

Dit vakgebied vraagt om de hoofdlijnen van de invloed van de economische groei en het conjunctuurbeleid van de overheid op de bedrijfsomgeving van een onderneming te beschrijven. Centraal staat daarbij het identificeren van de invloed en gevolgen van macro-economische variabelen, landenrisico's en risico's die samenhangen met de marktform op de strategie en bedrijfsvoering van een onderneming.

Gedrag, Ethiek en Besluitvorming

Dit vakgebied verschaft inzicht in de beginselen en theorieën met betrekking tot (professioneel) gedrag en richt zich op relevante delen van de persoonlijkheidspsychologie en de invloed van de situatie en omgeving op zowel eigen gedrag als besluitvorming. Deze inzichten maakt dat de functionaris in staat is om te gaan met moeilijke situaties zoals voet bij stuk houden, stellen van grenzen, communiceren over moeilijke kwesties en het belangrijke proces van professionele oordeels- en besluitvorming (inclusief morele oordeelsvorming). Dit vakgebied is veelal als rode draad verweven in de andere vakgebieden.

Recht

Voor de functionaris is het van belang de juridische gevolgen en risico's van feiten en gebeurtenissen te kunnen interpreteren. Daartoe is algemene kennis van en inzicht in de hoofdlijnen van het recht van belang. Meer specifiek dient de functionaris te beschikken over kennis over het vermogens-, goederen- en verbintenissenrecht en het ondernemingsrecht en daarnaast het faillissementsrecht en het arbeids- en sociaal zekerheidsrecht.

Statistiek

Kennis en inzicht om statistische methodieken toe te passen bij de risicoanalyse, toetsen van de effectiviteit van interne beheersingsmaatregelen en detailcontroles als integraal onderdeel van de controle.

<p>Basis competenties – Attitude</p>	<p>In de beroepsreglementering van het accountantsberoep is de attitude van de accountant vastgelegd die in de basisbagage van de accountant is verankerd.</p> <p><i>Verordening gedrags- en beroepsregels accountant</i></p> <p>Bevat de fundamentele beginselen die de attitude van de accountant vormen, bestaande uit professionaliteit, integriteit, objectiviteit, vakbekwaamheid en zorgvuldigheid, vertrouwelijkheid. De accountant past deze beginselen toe met een onderzoekende geest, op basis van professionele oordeelsvorming en in lijn met wat hetgeen een objectieve, redelijke en geïnformeerde derde aanvaardbaar en toereikend acht.</p> <p><i>Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten</i></p> <p>Bevat nadere voorschriften die het onafhankelijk uitvoeren van een assurance-opdracht waarborgen gezien het essentiële belang van het onafhankelijk uitvoeren van een assurance-opdracht. De accountant waarborgt de onafhankelijkheid zowel in wezen als in schijn.</p> <p><i>Nadere voorschriften handelwijze accountant bij niet-naleving wet- en regelgeving door eigen organisatie of cliënt</i></p> <p>Bevat nadere invulling van de fundamentele beginselen op het moment dat een accountant bij het uitvoeren van een professionele dienst voor de eigen organisatie of voor de client zich bewust wordt van informatie die erop wijst dat bij die eigen organisatie of bij die client wet- en regelgeving (mogelijk) niet wordt (of niet dreigt te worden) nageleefd.</p>
<p>Basiscompetenties – Randvoorwaardelijk</p>	<p>Beroepseed</p> <p>Permanente educatie</p> <p>Tuchtrecht</p>